WIKIPEDIA

Rutul dili

Vikipediya, azad ensiklopediya

Rutul dili (rutulca: *мыхIабишды чIел – mıx'abişdı ç'el*) Azərbaycanda və Dağıstanda danışılan ləzgi dillərindən biridir. Azərbaycanda əsasən Şəki və Qax rayonlarında, Dağıstanda isə Rutul rayonunda yerləşən rutul kəndlərində işlənilir. Danışanların sayı 40 minə nəfərə yaxındır.

Rutul dili Dağıstanın rəsmi dillərindən biri sayılır. Bu dildə yazı 1990-cı ildə yaransa da, ədəbi dil hələ də inkişaf mərhələsindədir. Dağıstanda orta məktəblərdə öyrənilir, həm pedaqoji texnikumlarda, həm də ali məktəblərdə ixtisas kimi tədris olunur. Rutul dilində "Rutul xəbərləri" qəzeti nəşr olunur, gündəlik 30 dəqiqəlik radio verilişi və aylıq televiziya verilişi yayımlanır.

Rutul dilinin 5 ləhcəsi vardır: ədəbi dilinin bünövrəsi olan Muxad, həmçinin Şinaz, Müxrək, İxrək və Borç-Xnov. Son iki ləhcə saxur dilinə yaxın olan cənub-qərb qrupuna daxildir, qalanları isə buduq və qrız dilinə oxşar şərq qrupuna. Azərbaycanda danışılan ləhcələr üzrə ciddi tədqiqat aparılmayıb.

Dil ilə əlaqədar bu məqalə qaralama halındadır. Məqaləni redaktə (https://az.wikipedia.org/w/index.php?title=Rutul_dili&action=edit) edərək Vikipediyanı zənginləşdirin.

Nax-Dağıstan dilləri	
Nax qolu	basbi vaynax: inquş, çeçen, akkin-orstxoy (qalanço) ləhcəsi¹
avar-and-sez qolu	avar-and: ▪ avar ▪ and: şəxsi and, axvax, baqval, botlix, qodober, karatin, tindin, çamalin sez: bejtin, ginux, qunzib, xvarş (iinxokvar), şəxsi sez
Lak qolu	lak
Dargin qolu¹	şimali: akuşin, qapşimin-butrin, dargin ədəbi, kadar, megeb, mugin, muirin, myureq-qubden, urax, sudaxar cənubi: amux-xudus, aştin, qubaçi, kunkin, sanji-isarin, sirxin ayrı qruplar: qaytaq, çiraq
Ləzgi qolu	arçin • ləzgi dili: şərqi ləzgi dilləri (ağul, ləzgi, tabasaran), qərbi ləzgi dilləri (rutul, saxur), cənubi ləzgi dilləri (buduq, qrız) • udi dilləri: aqvanq (qafqaz-alban) †, udi
Xınalıq qolu²	xınalıq
Qeyd: ¹ "Dil" termininin tətbiqi mübahisəlidir; ² əvvəllər ləzgi dillərinə aid idi; † ölü dil	

Rusiya Federasiyasının subyektlərində dövlət dilləri və rəsmi dillər	
Federal dil	Rus dili
Federasiyanın subyektlərinin dilləri	Abaza dili • Adıq dili • Ağul dili • Altay dili • Avar dili • Azərbaycan dili • Başqırd dili • Buryat dili • Çeçen dili • Çuvaş dili • Dargin dili • Erzyan dili • Xakas dili • İnquş dili • Kabardin-çərkəz dili • Kalmık dili • Komi dili • Qaraçay-balkar dili • Qumuq dili • Lak dili • Ləzgi dili • Noqay dili • Mari dili • Mokşan dili •

	Osetin dili • Rutul dili • Saxur dili • Tabasaran dili • Tat dili • Tatar dili • Tuva dili • Udmurt dili • Yakut dili
Rəsmi statuslu dillər	Dolqan dili • Çukot dili • Even dili • Evenk dili • Fin dili • Xantı dili • Karel dili • Komi-perm dili • Qazax dili • Mansi dili • Nenes dili • Selkup dili • Veps dili • Yukagir dili